

NİTELİK SORUNUNUN ÇÖZÜMÜNDE

Eğitim Odaklı Düşünmek

Yazarlar

Ahmet AYDINSOY - İlhan ERANIL - Serhat OĞUZ - Tefik ARDIÇLI - Tugay GÖZÜM (Editör)

...yeni neslin nitelikleri ve bu niteliklere uygun eğitim sisteminin kurgulanması ülkemizin en önemli meselesidir. Ülkemiz, ideal nesli yetiştirecek eğitim sistemini kuracak zenginliktedir. Yapılması gereken şey, insanı bir bütün görmeyen, bireyin yoğunlukla bilişsel yönüne hapsolan, sadece kademeler arası geçiş sisteminin adil bir şekilde yapılması için çalışan eğitim sisteminin sorgulanmasıdır. Eğitim sistemi; güzel ahlak sahibi, milli ve evrensel değerleri özümsemiş, tabiatın bilincinde ve ona saygılı, estetik yönü gelişmiş, benlik algısı yüksek, ruh ve beden sağlığı yerinde, dilini güzel konuşan ve yazan, kişisel özelliklerine uygun mesleki yeterlilik kazanmış, öğrenmeyi bir tutku haline getirmiş bireylerin yetiştirileceği bir kurguya sahip olmalıdır. Eğitim sisteminde amaç ve kurgu arasında doğrusallık kurulmalı ve eğitimin tüm bileşenleri, nitelikleri belirlenen bireyi yetiştirecek eğitim sistemine seferber edilmelidir.

ISBN: 978-625-00-0813-3

9 786250 008133

Nitelik Sorununun Çözümünde
EĞİTİM ODAKLI DÜŞÜNMEK

Nitelik Sorununun Çözümünde Eğitim Odaklı Düşünmek

Yazarlar

Ahmet AYDINSOY
İlhan ERANIL
Serhat OĞUZ
Tevfik ARDIÇLI
Tugay GÖZÜM (Editör)

1. Baskı - Temmuz 2022 / Ankara

ISBN: 978-625-00-0813-3

Editör: Tugay GÖZÜM

Tasarım ve Baskı:

Dikmen Cad. No: 244/P-13 Dikmen/Ankara
Tel: 0312 483 63 53
www.anilmatbaa.com.tr

Basımevi Sertifika No: 40349

Kitap İsteme: 0505 319 79 80 - 0505 238 18 81

Kitabın her hakkı (telif, yayın hakları vs.) mahfuzdur ve yazarlarına aittir.

ÖNSÖZ

Eğitim, geçmişten günümüze ülkelerin en önemli uğraş alanlarından biri olmuştur. Birey açısından “*insan hakkı*” olarak görülen eğitim, devlet açısından ise “*iyi yurttaş*” yetiştirmenin aracıdır. Bu nedenle eğitim giderleri ülkelerin en önemli harcama kalemi haline gelmiştir. Eğitim sistemleri örnek gösterilen ülkeler incelendiğinde; insan hakları, demokrasi, hukuk, ekonomi, teknoloji, bilgi üretme kapasitesi, kültür, sanat, sportif aktivite gibi birçok parametrede iyi noktada oldukları görülmektedir.

İyi kurgulanmış bir eğitim sistemi, bireyin kendini tanımasına ve kişisel özelliklerini geliştirmesine fırsat sunar. Toplumsal ve evrensel değerler edinmesini sağlar. İyi eğitim alan bireyler ise güçlü bir toplum meydana getirir.

Cumhuriyet tarihi boyunca eğitimin her kademesinde oldukça yol alınmıştır. Atölye, kütüphane, spor ve konferans salonu vb. eklentilerde önemli sayılara ulaşılmıştır. Derslik başına düşen öğrenci sayısı yurdun çok büyük bir bölümünde ideal hale gelmiş, zorunlu eğitim yaşı sürekli artmış, üniversite okuma oranı, eğitimde önde gelen ülkelerin seviyesine çıkmıştır.

Eğitimin nicelik sorunu genel anlamda çözülmüş olmasına rağmen, nitelik sorunu çeşitli yönleriyle varlığını devam ettirmektedir. Bu bağlamda, 2018 yılında eğitimin sorun alanlarını başlıklar halinde irdeledik, çözüm önerisinde bulunduk ve “*Nitelik Sorununun Çözümünde Okul Odaklı Eğitim*” kitabını

yazdık. Bu çalışmada ise yine eğitimci gözüyle eğitimin içeriğinde olması gereken konu başlıklarını ele aldık. Kitabın yazımında, konuyla ilgili eğitimci ve araştırmacıların iki bine yakın kitap, tez, makale, rapor vb. çalışmasını taradık. Bir yönüyle eğitimci ve yazarların yıllar içerisinde billurlaştırdıkları birikimleri yansıttık. Diğer yönüyle de onlarca yıl eğitim kurgusu içerisinde edindiğimiz deneyimleri aktarmaya çalıştık.

Gayret bizden tevfik Allah'tandır.

Editörden

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	3
GİRİŞ.....	7
1. Eğitim Ahlaki Gelişimdir	21
2. Eğitim Değer Üretmektir	33
3. Eğitim Kültür Aktarımıdır	39
4. Eğitim Medeniyet İnşasıdır	47
5. Eğitim Geçmişle Gelecek Arasında Köprü Kurmaktır.....	57
6. Eğitim Tabiatı Anlama ve Uyum İçinde Yaşamadır	63
7. Eğitim Bireyin Estetik Yönünü Geliştirmektir	75
8. Eğitim Beden Eğitimi ve Spor Kültürü Geliştirmektir	83
9. Eğitim Bireyin Dilini Öğrenme Sanatıdır	91
10. Eğitim Bireyin Kendini Tanıması ve Gerçekleştirmesidir..	101
11. Eğitim İlim Yolculuğudur	109
12. Eğitim Meslek Edinmektir	117
13. Eğitim Beşikten Mezara Kadardır	131
SONUÇ	139
KAYNAKÇA	142

ŞEKİLLER LİSTESİ

- Şekil 1: Spor ve Fiziksel Etkinlikler Piramidi 90
Şekil 2: Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi Piramidi 105

GİRİŞ

*"Bir millet, mektebiyle millet olur.
Bir millet, mektebiyle yükselir."*

Nurettin Topçu¹

"Bir çocuğun önünde doğanın ve sanatın ürünlerini bir bir sıralayarak merakını uyandırmak, merakının uyandığı yerde onu izleyerek, zevklerini, eğilimlerini, heveslerini incelemek ve zekâsının ilk kıvılcımlarının parladığını görmek olanağı vardır; tabi eğer buna iyice kararlı biri varsa"

Jean-Jacques Rousseau²

İnsanlık tarihinin hemen her döneminde eğitim önemli olmuştur. Tarihi süreç içerisinde insan sürekli bir gelişim ve değişim kaydetmiş, bununla beraber eğitimi de sürekli evrilmiştir. İnsanlığın ilk dönemlerinde eğitimden beklenti kişinin temel ihtiyaçlarını karşılayabilecek becerileri kazandırmaya yönelikken, günümüzde ise disiplinler arası bir hal almıştır. Yine insanlık tarihinin akışı içerisinde bireyin eğitiminde büyük öl-

1 (2016a: 210)

2 (2019: 262)

çüde aile belirleyici olurken, günümüzde eğitim kompleks bir yapıya bürünmüş ve ana aktör ise devlet olmuştur.

Tarih sahnesine çıkan ilk devletlerden günümüze kadar kendinden söz ettiren devletlerin genel özelliklerinden biri, eğitim kurgusudur. Bilinen en eski okul, MÖ 4000'li yıllara denk gelen Eski Mezopotamya'da bulunan Shuruppak'ta yapılan kazılarda ortaya çıkarılmıştır.³ Mezopotamya'da kurulan en önemli uygarlıklardan biri olan Sümerler, yazıyı keşfederek tarih öncesi dönemi sona erdirip tarihi çağları başlatmış, eğitim ve öğretimin faaliyetleri alanında da dünyada ilkleri başarmıştır.⁴ Sümerlerde eğitimin amacı, ülkenin ekonomik ve idari bünyesini temsil eden tapınak ve sarayda görev alacak kâtiplere mesleki bir eğitim vermektir.⁵ Sümerler, insanlığa devlet yönetimi, ticaret, sağlık, tarım, hayvancılık, mimari, edebiyat, matematik, astronomi gibi birçok alanda önemli birikim bırakmıştır.

Eğitim, devletin ideolojisini ve varlığını sürdürmesinde önemli bir araçtır. Bu bağlamda, geçmişten günümüze devletler varlıklarını sürdürmek için eğitimden önemli ölçüde istifade etmiştir. Konuyu biraz açmak için eski Yunan eğitiminden örnekler verilebilir. Sparta ve Atina eğitim sistemi Eski Yunan eğitiminin iki ana modelidir.⁶ Hemen hemen aynı çağda ve aynı coğrafyada hüküm sürmelerine rağmen Sparta ve Atina'da eğitim kurgusu birbirinden çok farklıdır. Birbiri ile yarış halinde olan Sparta "*savaş devleti*", Atina ise "*kanun devleti*"dir.⁷ Sparta'da eğitimin amacı, kadın erkek farkı gözetmeksizin iyi bir "*savaşçı*" ya da "*asker*" yetiştirmektir.⁸ Yaradılış icabı sağlam, vücut noksanlığı bulunmayan çocukların yaşama hakkı vardı.

3 (Giorgetti 2016: 70-71)

4 (Özgül 2011: 412)

5 (Sabuncuo 2019: 44)

6 (Çığır Dikyol 2016: 194)

7 (Coşgun 2011: 43)

8 (Güven 2019: 49)

Sakat olanlar ise "*İhtiyar Meclisi*"nde görüşülerek öldürülürdü.⁹ Çocuklar devletin mülkü sayılır, eğitim oldukça sert, acımasız ve itaat etme üzerine kurulu askeri bir içerik ile yapılırdı.¹⁰ Sparta'da eğitim, iradeyi kuvvetlendirmek, bedeni kuvvetli ve zinde bir hale getirmek esasına dayanır ve gençler devlet tarafından toplum için yetiştirilirdi.¹¹ Atina ise kanuna dayanan, "*halk demokrasisi*" ile yönetilen, ticaret ve endüstri devletiydi.¹² Atina'da eğitimin liberal bir düzeni vardı. Eğitiminin amacı ise iyi yurttaş yetiştirmektir.¹³ Çocukların eğitiminden anne ve babalar sorumluydu. Eğitim ücretli olarak özel okullarda yapılıyor, devlet okulları bulunmuyordu. Sparta ve Atina eğitimi gibi tarihin çeşitli dönemlerindeki devletler incelendiğinde, devletin yönetim yapısı ile eğitim anlayışı arasında benzer örnekler çokça verilebilir.

Başarılı eğitim kurgularına Türk tarihinden de çok sayıda örnek vermek mümkündür. İlk Türk toplumları ve devletlerinden olan Hunlar, Köktürkler ve Uygurlarda eğitim biçimini yaşam koşulları belirlemiştir.¹⁴ Çocukların ve gençlerin eğitilip sosyalleştirilmesinde toplumun töresi önemlidir.¹⁵ Göçebe ve savaşçı olan Hunlarda, savaş ve yöneticilik eğitimi ön plana çıkmış; cesur, kahraman ve bilge anlamına gelen "*alp*" tipi insanların yetiştirilmesi amaç edinilmiştir.¹⁶ İslamiyet sonrası Türk tarihinde Nizamiye Medresesi, Sahn-ı Seman Medresesi, Enderun, Ahilik gibi çok sayıda başarılı eğitim kurumları hayat bulmuştur. Akyüz'e¹⁷ göre;

9 (Koçer, 1980: 100)

10 (Çığır Dikyol 2016: 203)

11 (Koçer, 1980: 99)

12 (Demirgen, Esin 2016: 618)

13 (Koçer, 1980: 107-108)

14 (Hali, Rencüzoğulları 2017: 427)

15 (Akyüz 2016: 5)

16 (Hali, Rencüzoğulları 2017: 427)

17 (2016: 437)